השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא ק.

מתני' המחליף פרה בחמור. להכי נקט המחליף ולא אמר המוכר פרתו וילדה דאילו מוכר בטעות לא קני לוקח עד דמשיך וכיון דמשך מידע ידיע אי ילדה כבר אי לא ילדה כבר וליכא לספוקי בעד שלא מכרתי ומשלקתתי אבל מחליף פרה בחמור לא היה צריך למשוך הפרה (ו) או החמור דאחד מהן שמשך נקנין חליפין לחבירו במשיכתו של זה בכ"מ שהן כדאמרינן בהזהב (לעיל דף מו.) כל הנעשה דמיס באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין לפי שכשמשך זה בעל הפרה את החמור ניקנית הפרה לבעל החמור ואין ידוע אם ילדה או לא ילדה: **וכן המוכר שפחתו.** דקי"ל(ז) עבד כנעני נקנה בכסף וכשנתן מעות ניקנית לו השפחה ואפילו היא בבית בעליה ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הכסף והעובר שלו או לאחר שילדה והולד של בעליה זה אומר (ח) כן וזה אומר כן יחלוקו: **ישבע המוכר.** בגמרא פריך עלה: **גמ' בשבועה.** קרן זוית הסמוכה לרחבה ומוכרין בה בהמות ועבדים: **אימור דאמר סומכום שמא ושמא.** כשור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.): **ברי וברי.** כגון מתני' דזה אומר כן הוא וזה אומר כן הוא מי אמר: **פגע פיפא.** שמא ושמא מכלל דרישא ברי וברי דתרי בשמא ושמא נמה לי: **מודה סומכום היכא דליכא שבועה דאורייתא.** [ב] דלקמן (ח) מוקמינן לה בדקטיעה ליה דלגו הילך הוא האי דקא מודי ליה בגויה ואית ליה נשבעין על העבדים ואית ליה טענו בחטים והודה לו בשעורין מייב: **מה שטענו לא הודה לו.** דלא דמי לטענו ק' והודה לו ג' דהתם מקלת טענה עלמה הודה לו אבל זה מודה לו בעבד אחר וע"ז שטענו א"ל להד"ם: **ועוד.** אפילו אית ליה כמ"ד טענו חטים והודה לו בשעורים מייב: **הילך הוא.** וזה שמודה עליו מוכן הוא ליטלו ואיכא למ"ד דהילך פטור בפ"ק (דף ד.): **דמי עבד גדול.** מסרתי לך ביד שתקנהו לי ולא קנית ותובעו הדמים: **וזה אומר דמי עבד קטן.** יש לך ביד: **עומרי שדה גדולה.** מנין עומרים של שדה גדולה וזה אומר מנין עומרים של שדה קטנה מכרתי לך: כסות

מתני' [ט] המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו [י] היו לו ב' עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן ב' שדות אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע זכה בגדול המוכר אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו: **גמ' אמאי** יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה א"ר חייא בר אבין אמר שמואל בעומדת באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא [יא] ונוקמא אחזקת דמרא קמא וליהוי אידך המע"ה הא מני סומכום היא דאמר [יב] ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה אימור דאמר סומכום בשמא ושמא בברי וברי מי אמר [יג] אמר רבה בר רב הונא אין אמר סומכום אפילו בברי וברי רבא אמר לעולם כי אמר סומכום שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר ותני זה אומר שמא עד שלא מכרתי וזה אומר שמא משלקחתי תנן זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו בשלמא לרבא מדסיפא שמא ושמא רישא נמי שמא ושמא אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכום אפילו ברי וברי השתא ברי וברי אמר יחלוקו שמא ושמא מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא שמא ושמא אבל ברי וברי לא תנא סיפא שמא ושמא מכלל דרישא ברי וברי ואפ"ה יחלוקו תנן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שקטן מכר בשלמא לרבא דאמר כי אמר סומכום שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר מש"ה ישבע אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכום אפילו ברי וברי אמאי ישבע מוכר יחלוקו מיבעי ליה מודה סומכום היכא דאיכא שבועה דאורייתא כדבעינן למימר לקמן: היו לו ב' עבדים אחד גדול ואחד קטן [וכו']: [א] אמאי ישבע מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו ועוד הילך הוא ועוד [יד] אין נשבעין על העבדים אמר רב בטוענו דמי דמי עבד גדול דמי עבד קטן דמי שדה גדולה דמי שדה קטנה ושמואל אמר בטוענו כסות עבד גדול כסות עבד קטן עומרי שדה גדולה עומרי שדה קטנה כסות

וליחזי ברשותא דמאן קיימא. וא"ת וכי נמי הוי הולך ברשות לוקח אין זה הוכחה דקנאה דהא אמרינן בח"ה (כ"ב דף לו.) הגוזרות אין להן חזקה משום דשמא מאליהן בא לרשותו או תפסן ברחוב כשהן הולכות לרעות וכי תימא הכא משפחה פריך דאמרינן התם קטן המוטל בעריסה יש לו חזקה דהא משני הכא בעומדת באגם שפחה נמי כו' משמע דמפרה נמי פריך ועוד דקטן נמי דיש לו חזקה מפרש התם טעמא משום דאימא לא מגשיא ברא אבל הכא שמכר האם למה אין לומר שהוליכה בנה עמה לבית לוקח במקום שיש לה להיות וי"ל כיון דאיכא דברא דממונא (ג) ויש ספק בדבר בלא טענותיהן וטוענן ברי הלוקח אם הוא ברשותו אין להוציא מידו אבל אם היה טוענן שמא מברא הוא שלא תועיל חזקתו מספק ולא דמי לאחד שהפקיד טלה מי אבל בעל הבית ויש לבעה"ב כמו כן טלה מי ומת אחד מהן דאמר בפ"ב דבכורות (דף יח: ושם) דהמפקיד הוי המע"ה ומועלת חזקה בעל הבית אע"פ שטוענן ספק להתם היה מוחזק בולדי בטלה מי מעיקרא אבל כאן לא הוחזק מעולם לוקח בולד זה בולדי אבל מוכר אם הוא מוחזק מועיל אפי' הוא טוענן שמא שהיה מוחזק בולדי מתחילה קודם מכירה כשהיתה פרה מעוברת ואע"ג דלא דמי ממש להכיא דבכורות דהתם הוחזק בולדי בולד מתחילה אבל הכא לא הוחזק מעולם בולדי וולד אחר שנולד אלא בעובר ולפי מה שפי' שחזקת לוקח מועלת כשטוענן ברי א"ש דמשני דקיימא באגם ולא משני דקיימא ברשות לוקח ומיהו ה"מ לשנויי דקיימא ברה"ר אלא אין דרך בהמה ושפחה להתעכב שם כמו באגם וקימעא וברשות בעלים:

הא מני סומכום היא. [ג] נראה לרבינו שמואל מדלא קאמר אלא הא מני סומכום היא משמע דלא הדר ביה ממה דאוקמה בעומדת באגם ולא איירי סומכום אלא בשאין מוחזק לא זה ולא זה אבל היכא דמוחזק מודה סומכום דעל אידך להכיא ראיה וק' לר"י דלעיל (דף נז:) אמרינן דזה אומר מיני יודע אם שאולה אם שכורה וזה אומר מיני יודע יחלוקו ואוקימנא (ו) כסומכום ואע"ג שהשוכר מוחזק במעותיו וי"ל התם שהמוחזק נמי טוען שמא אין חזקתו מועלת אבל הכא אוקימנא בעומדת באגם כדי לאוקמה אפילו בברי וברי דאי הוה מוחזק חד מינייהו היתה מועלת חזקתו ומיהו קשה דבשילהי המניח (ב"ק דף לה: ושם) אמתני' דזה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בפלג נקה המע"ה וקאמרינן בגמ' זאת אומרת חלוקין עליו חבריו על סומכום דלסומכום יחלוקו ומתניתין דהתם איירי בברי וברי מדקתני וזה אומר לא כי כדאמר התם והשתא הלא סומכום מודה כשהמוחזק טוען ברי שחזקתו מועלת וליכא למימר דהתם ס"ד דמיירי באגם ובשור תם דמשלם מגופו מ"מ מגליה דסומכום פליג אמתני' לוקמה כשעומדת בביתו דמודה סומכום כיון דטוען ברי וא"ת ואמאי קאמר הא מני סומכום היא לוקמה אפילו כרבנן והכא לית לן למיחל בתר מרא קמא דאיכא חזקה אחרת כנגדה דאוקמה בחזקת מעוברת והשתא היא דילדה וי"ל דחזקת מרא קמא משינא טפי ואם היה עם חזקת ממון חזקת מעוברת אפילו סומכום מודה דהמע"ה כדאשכחן בריש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו. ושם ד"ה שור) דאוקי ריש כסומכום וקתני סיפא פרה שנגחה השור ואינו יודע אם הולד היה בשעת נגיחה ופרה לחד וולד לחד בעל הפרה משלם רביע נזק דאמר ידענן דשותפות אית ליה ואינו משלם אלא כאילו ודאי וולד קייב דהמע"ה וה"ע דאיכא תרי חזקה לבעל הפרה חזקת מעוברת והשתא ילדה וחזקת ממון אבל מן הולד גובה שמיעית שזהו תלי תלקו אע"ג שהוא מוחזק דחזקת מעוברת היא כנגדה וקאה דלעיל (דף נז:) מנן שאלה היום ושכרה למחר זה אומר אינו יודע וזה אומר אינו יודע יחלוקו ואמאי והאיכא תרי חזקה בחזקת קיימת והשתא היא דמתה בשעת שכירות וגם חזקת ממון ול"ל דיחלוקו לא קאי אשאלה היום ושכרה למחר: **תנן** זה **אומר** גדול וזה **אומר** קטן **ישבע המוכר.** מרישא (דף נז:) דזה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע מני למיפרך אלא דניחא ליה למיפרך ממתני' דקאי בה ולפירוש רבינו שמואל א"ש דהתם מודה סומכום דלא אמר יחלוקו כיון שהוא מוחזק וטוען ברי: **דמי** עבד גדול. פירש נקוטרס נתתי לך דמים לקנות עבד גדול וקשה דלא הוה ליה למינקט במתניתין לוקח ומוכר אלא שלים ומשלח אלא נראה לר"י דמיירי שמכר לו עבד

מסורת הש"ס

(ו) כ"ק לו: כ"ב לה., (ז) [לעיל כ: וש"נ]. (ח) לעיל כ: [כ"ק לה:]. (ט) קדושין נב., (י) [ב"ב]. (יא) [לעיל לח:].

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה המחליף וכו' לא היה צריך למשוך הפרה והחמור כל"ל ותיבת לו נמחק: (ב) ד"ה וכן זה אומר כו' זה אומר כו' יחלוקו: (ג) תוס' ד"ה ולחזי וכו' דיש ספק בדבר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמאי ישבע כו'. נ"ב והי"ה דהמ"ל תרשא זכה בגדול אמאי כיון דליכא שבועה לתורי' ומש"ל לז ע"ב אלא משום דמתני' סומכום היא כמ"ש בסימא זה אומר כו' יחלוקו ר"ל דה"נ לסומכום אבל למסקנא אמא הרשא גם כרבנן דמתיר שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם לפבדא דלף ע"י נגנוב ולפבדא המלקת אחי כסומכום (ועמ"ש רבינו בפ"מ פי' ע"ה פ"ק מ"ו ופר' רכ"ג פ"ק ט): [ב] רש"י ד"ה מודה סומכום. דלקמן כו'. נ"ב ל"ע למה נקט אוקימתא דרב ששת דאיפרך: [ג] תוס' ד"ה הא. נראה כו'. נ"ב אבל דמכ"ם מפרש דהדר ביה משינויא קמא ולף דבנן ל"פ בשומדת באגם וכשמא ושמא (ועמ"ש רבינו בפ"מ פר' רכ"ג פ"ק ז):

עין משפט
נר מצוה

נא א מי' פ"ב מהלכות מכירה הלכה י ועי' במ"מ שם. מגיד עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רכג סעיף ג:
נב ב מי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ד:
נג ג מי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ג כ:
נד ד מי' פ"ה מהל' טוען ונטען הלכה ג מגיד עשין לה טוש"ע מ"מ סי' לה סעיף ג:

מוסף רש"י

המחליף פרה בחמור וילדה. להכי נקט מחליף גבי בהמה ולא נקט מוכר דמנקט בשפחה, דבהמה אינה נקנית בכסף עד שימשוך וכי משך דבר הנראה לעינים הוא אם ילדה אם לא ואין כאן ספק, אבל בחליפין מתוקמא כגון שלא משך בעל החמור את הפרה אלא בעל הפרה משך את החמור ונקנית הפרה אל בעל החמור במשיכת החמור בכל מקום שהוא, כדתנן בקדושין (נמ.) כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ולא יתעלם הסתא לי כבר ילדה פרה בשעת משיכת החמור וברשות מוכר ילדה, או לאחר משיכת החמור וברשות לוקח ילדה (ב"ק צו:). וכן המוכר שפחתו. עבד כנעני נקנה בכסף ואע"ג שאין לפניו בשעת מתן משות (שם). אמר סומכום אפילו בברי וברי. דשייסה טוענים טענת ברי, ואפילו היכי דנתבע טוען ברי לי שאיני חייב ואפילו הכי כיון דלבי דינא מספקא מאן קאמר קושטא תולקין (ב"ק לה:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com